

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
УМАНСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ САЛІВНИЦТВА

Кафедра генетики, селекції рослин та біотехнології

Новак Ж.М.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І СЕРТИФІКАЦІЯ НАСІННЯ

Методичні рекомендації для індивідуальної роботи студентів з дисципліни
«Стандартизація і сертифікація насіння» для студентів денної форми
навчання за спеціальністю 201 «Агрономія» вищих аграрних закладів освіти
IV рівня акредитації

Умань – 2018

Рецензент: доктор с.-г. наук О. І. Улянич (Уманський НУС)

Новак Ж.М.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І СЕРТИФІКАЦІЯ НАСІННЯ

Методичні рекомендації для індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Стандартизація і сертифікація насіння» для студентів денної форми навчання за спеціальністю 201 «Агрономія» вищих аграрних закладів освіти IV рівня акредитації. Умань: УНУС, 2018. 12 с.

Рекомендовано до видання кафедрою генетики, селекції рослин та біотехнології УНУС (протокол №16 від «23» лютого 2018 р.) та методичною комісією факультету агрономії (протокол № від «__» _____ 2018 р.).

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Основна мета вивчення дисципліни "Стандартизація і сертифікація насіння" – вивчення чинних стандартів на насіння та ознайомлення і вміння користуватися документами на насіння.

Внаслідок вивчення дисципліни необхідно вміти користуватися державними стандартами України, Законами України, вміти відрізняти їх від інших нормативних документів. Студенти вивчають процедуру здійснення заходів, спрямованих на визначення та засвідчення відповідності сортових та посівних якостей насіння та/або садивного матеріалу сільськогосподарських та лікарських рослин, лісового насіння і садивного матеріалу, квітково-декоративного насіння і садивного матеріалу багаторічних рослин (далі – насіння та/або садивний матеріал) встановленим законодавством вимогам до нього, а також видачі сертифікатів на насіння та/або садивний матеріал за наслідками такого визначення.

Вивчення предмету "Стандартизація і сертифікація насіння" базується на попередньому вивченні ботаніки (систематики, морфології та анатомії), генетики, селекції, насінництва, насіннєзнавства, рослинництва.

Знання зі "Стандартизація і сертифікація насіння" дають можливість краще засвоїти дисципліни «Управління формуванням насіннєвої продуктивності» «Охорона прав на сорти рослин».

У процесі вивчення дисципліни студент повинен:

Знати: -чинні стандарти на насіння;

- сортові і посівні його якості,
- документи на насіння, яке не реалізовується;
- документи на насіння, яке реалізовується в Україні;
- документи на насіння, яке реалізовується за кордон;
- процедуру сертифікації насіння та/або садивного матеріалу.

Уміти : - визначати придатність або непридатність насіння сільськогосподарських культур до визначеної категорії;

- визначати сортові якості насіння і садивного матеріалу ;
- здійснювати наукові пошуки і експерименти, використовувати науково-технічну інформацію, знаходити нові перспективні рішення виникаючих проблем ;
- заповнювати документи на насіння і садивного матеріалу;
- користуватися нормативною базою на насіння;
- слідкувати за оновлення нормативної бази.

Загальний обсяг, що виділяється на дану дисципліну складає 90 годин, з них 16 години виділено для лекційних занять, 14 на лабораторні заняття та 60 години на самостійну підготовку студентів. Підсумковий контроль — залік.

Важливими елементами механізму управління якістю продукції є стандартизація та сертифікація.

Стандартизація продукції - це встановлення і застосування єдиних правил з метою упорядкування, узаконення й запровадження показників і норм якості продукції, а також відпрацювання у сфері виробництва технологічних процесів і операцій відповідно до цих вимог.

У сфері стандартизації та сертифікації функцію управління здійснює Державний комітет зі стандартизації, метрології й сертифікації. Його діяльність визначається і регламентується декретом Кабінету Міністрів України "Про стандартизацію і сертифікацію".

Стандартизація продукції здійснюється за певними принципами:

- урахування рівня розвитку науки і техніки, екологічних вимог, економічної доцільності, користі для споживачів і держави загалом;
- гармонізація з міжнародними, регіональними і, за необхідності, національними стандартами інших країн;
- взаємозв'язок та узгодженість нормативних документів усіх рівнів;
- участь у розробленні нормативних документів усіх зацікавлених сторін - розробників, виробників, споживачів і органів влади;

- відкритість інформації щодо чинних стандартів і програм робіт зі стандартизації з урахуванням вимог законодавств.

Усі нормативні документи стандартизації (стандарти, правила, норми, умови тощо) повинні бути спрямовані на результат стандартизації - продукцію, товари, роботи, послуги та ін. Для виробників стандарти є зразком і еталоном якості. Будь-які відхилення зумовлюють нестандартність продукції. Водночас стандарти передбачають класифікацію продукції за якістю, поділяючи її відповідно на категорії, сорти і класи. Продукція нижчого класу чи сорту має нижчу реалізаційну ціну, що негативно позначається на результатах господарської діяльності підприємства.

Стандартом є документ, розроблений на основі консенсусу та затверджений уповноваженим органом, що встановлює призначені для загального і багаторазового використання правила, інструкції або характеристики, які стосуються діяльності чи її результатів, включаючи продукцію, процеси або послуги, дотримання яких є обов'язковим. Стандарт може містити вимоги до термінології, позначок, пакування, маркування чи етикетування, які застосовуються до певної продукції, процесу чи послуги.

Державна система стандартів вимагає, щоб суб'єкти підприємницької діяльності, незалежно від форм власності, дотримувались стандартів на всіх стадіях виготовлення, виробництва, реалізації, зберігання, транспортування, ремонту і мали посилання на стандарти, що пройшли державну реєстрацію.

У випадку, коли підприємство здійснює зовнішньоекономічну діяльність, важливим елементом у системі управління якістю продукції є її сертифікація.

Сертифікація - це спосіб підтвердження відповідності продукції висунутим вимогам або оцінка продукції з погляду її відповідності вимогам стандарту.

В Україні розрізняють обов'язкову й добровільну сертифікацію. Обов'язкова сертифікація здійснюється в межах державної системи

управління суб'єктами господарювання з метою визначення відповідності продукції вимогам стандартів. Обов'язкова сертифікація продукції проводиться на її безпечність та екологічність з метою виходу на міжнародний ринок.

Добровільна сертифікація може проводитись з ініціативи самих суб'єктів господарювання на відповідність продукції вимогам, що не підлягають обов'язковій сертифікації. Без добровільної сертифікації продукція реалізується, зазвичай, за цінами, у кілька разів нижчими від світових. Тому вона підтверджуючи високу якість продукції, є необхідною умовою зміцнення ринкової позиції підприємств.

Сертифікація насіння і садивного матеріалу передбачає здійснення комплексу заходів державного нагляду (контролю) на всіх етапах розмноження насіння і садивного матеріалу, спрямованих на визначення їх сортових та посівних якостей та видачі сертифікату якості на насіння у разі відповідності сортових та посівних якостей встановленим вимогам. Держава регулює якість насіння через процедуру сертифікації – використання та реалізація насіння та посадкового матеріалу в Україні без сертифікату що засвідчує сортові і посівні якості насіння заборонено згідно Закону України «Про насіння та садивний матеріал».

Студент, що навчається на індивідуальному плані, повинен опрацювати теми згідно робочої програми, які подано нижче та оформи роботу у вигляді реферату.

Модуль 1. Сертифікація насіння і садивного матеріалу

Змістовий модуль 1. Сертифікація насіння і садивного матеріалу

<u>Теми</u>	Об'єм, годин
Суть стандартизації та сертифікації	3
Сертифікація насіння та садивного матеріалу	3
Сертифікація насіння і садивного матеріалу	3
Сертифікат відповідності УкрСЕПРО	3
Разом	12

Змістовий модуль 2. Порядок здійснення сертифікації насіння та/або садивного матеріалу

<u>Теми</u>	Об'єм, годин
Порядок здійснення сертифікації насіння та/або садивного матеріалу	3
Визначення сортових якостей насіння та/або садивного матеріалу	3
Визначення посівних якостей насіння та/або садивного матеріалу	2
Оформлення та видача сертифіката на насіння та/або садивний матеріал	2
Міжнародні правила сертифікації насіння за схемою ОЕСР	2
Разом	12

Модуль 2. Державні стандарти України на насіння
Змістовний модуль 3 ДСТУ 2240-93 "Насіння сільськогосподарських культур. Сортові та посівні якості"

<u>Теми</u>	Об'єм, годин
Сфера застосування	2
Нормативні посилання	2
Норми якості	2
Методи випробувань	2
Упаковка, маркування, транспортування і зберігання	3
Нормативно-технічна документація	3
Разом	14

Змістовний модуль 4. ДСТУ 4138-2002 "Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначання якості"

<u>Теми</u>	Об'єм, годин
Загальні положення	1
Аналізування якості насіння	1
Відбирання і приймання проб насіння	1
Аналізування чистоти і відходу насіння	1
Аналізування домішки насіння інших рослин	1
Аналізування схожості насіння	1
Метод біохімічного тетразолю-топографічного аналізування життєздатності насіння	1
Аналізування вологості насіння	1

Маса 1000 насінин	1
Аналізування зараженості насіння хворобами	1
Документи про якість насіння	1
Правила арбітражного аналізування насіння	1
Разом	12

Змістовний модуль 5. ДСТУ 2949-94 "Насіння сільськогосподарських культур. Терміни та визначення"

<u>Теми</u>	Об'єм, годин
Терміни та визначення, що використовуються в первинному насінництві	3
Терміни та визначення, що використовуються в розсадництві	3
Терміни та визначення, що використовуються в селекції	2
Терміни та визначення, що використовуються в базовому насінництві	2
Терміни та визначення, що використовуються в репродукційному насінництві	2
Разом	12

Модуль 3. Державні стандарти України на насіння окремих культур
Змістовний модуль 6. ДСТУ 3769-98 Ячмінь; 3768: 2010 Пшениця; 4522:2006. Жито.

<u>Теми</u>	Об'єм, годин
ДСТУ 3769-98 Ячмінь. Нормативна база.	3
Основні положення	3
ДСТУ 3768: 2010 Пшениця. Нормативна база.	2

Основні положення	2
ДСТУ 4522:2006. Жито. Нормативна база.	2
Основні положення	2
Разом	14

Змістовний модуль 7. 4525-2006. Кукурудза; ДСТУ 4964: 2008. Соя; 4966: 2008 Насіння ріпаку

<u>Теми</u>	Об'єм, годин
4525-2006. Кукурудза. Нормативна база.	3
Основні положення	3
ДСТУ 4964: 2008. Соя. Нормативна база.	2
Основні положення	2
ДСТУ 4966: 2008 Насіння ріпаку. Нормативна база.	2
Основні положення	2
Разом	14

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Подпратов Г. І. Основи стандартизації, управління якістю і сертифікація продукції рослинництва / Г. І. Подпратов , В. І. Войцехівський , Л. М. Мацейко, В.І.Рожко: посібник. - К. : Арістей, 2004. - 552 с.
2. Бичківський, Р. В. Метрологія, стандартизація, управління якістю і сертифікація / Р. В. Бичківський, П. Г.Столярчук, П. Р. Гамула: підручник. – Львів: "Львівська політехніка", 2004. - 560 с.
3. ДСТУ 2240-93 «Насіння сільськогосподарських культур. Сортові та посівні якості»
4. ДСТУ 4138-2002 «Насіння сільськогосподарських культур. Методи визначення якості»
5. ДСТУ 2949-94 "Насіння сільськогосподарських культур. Терміни та визначення"
6. Насінництво й насіннєзнавство польових культур / За ред. М.М. Гаврилюка - К.: Аграрна наука, 2007. - 216с.
7. Коваленко Т. Насінництво під контролем // Агро-бізнес / №17(264) вересень 2013
8. Набок, В. Новая сертификация – новые надежды // Зерно. – 2009. –№ 11. – С. 92-96.
9. minagro.gov.ua
10. www.agro-business.com.ua
11. www.danosha.com.ua/ua/zakupivli/dstu-ta-hosty.html
12. zakon.rada.gov.ua/go/z0094-14
13. www.agro-business.com.ua

Навчальне видання

Новак Ж.М.

СТАНДАРТИЗАЦІЯ І СЕРТИФІКАЦІЯ НАСІННЯ

Методичні рекомендації для індивідуальної роботи студентів з дисципліни «Стандартизація і сертифікація насіння» для студентів денної форми навчання за спеціальністю 201 «Агрономія» вищих аграрних закладів освіти IV рівня акредитації

Відповідальна за випуск Ж.М. Новак

Підписано до друку 6.03.2018р. Формат 60×90/20
Обсяг 0,6 умов. друк. арк. Наклад 20 прим.
Замовлення № .

Редакційно-видавничий центр Уманського НУС.
Свідоцтво ДК №2499 від 18.05.2006 р.
20305, м. Умань, вул. Інститутська, 1
Тел.: 8 (04744) 3-22-3